

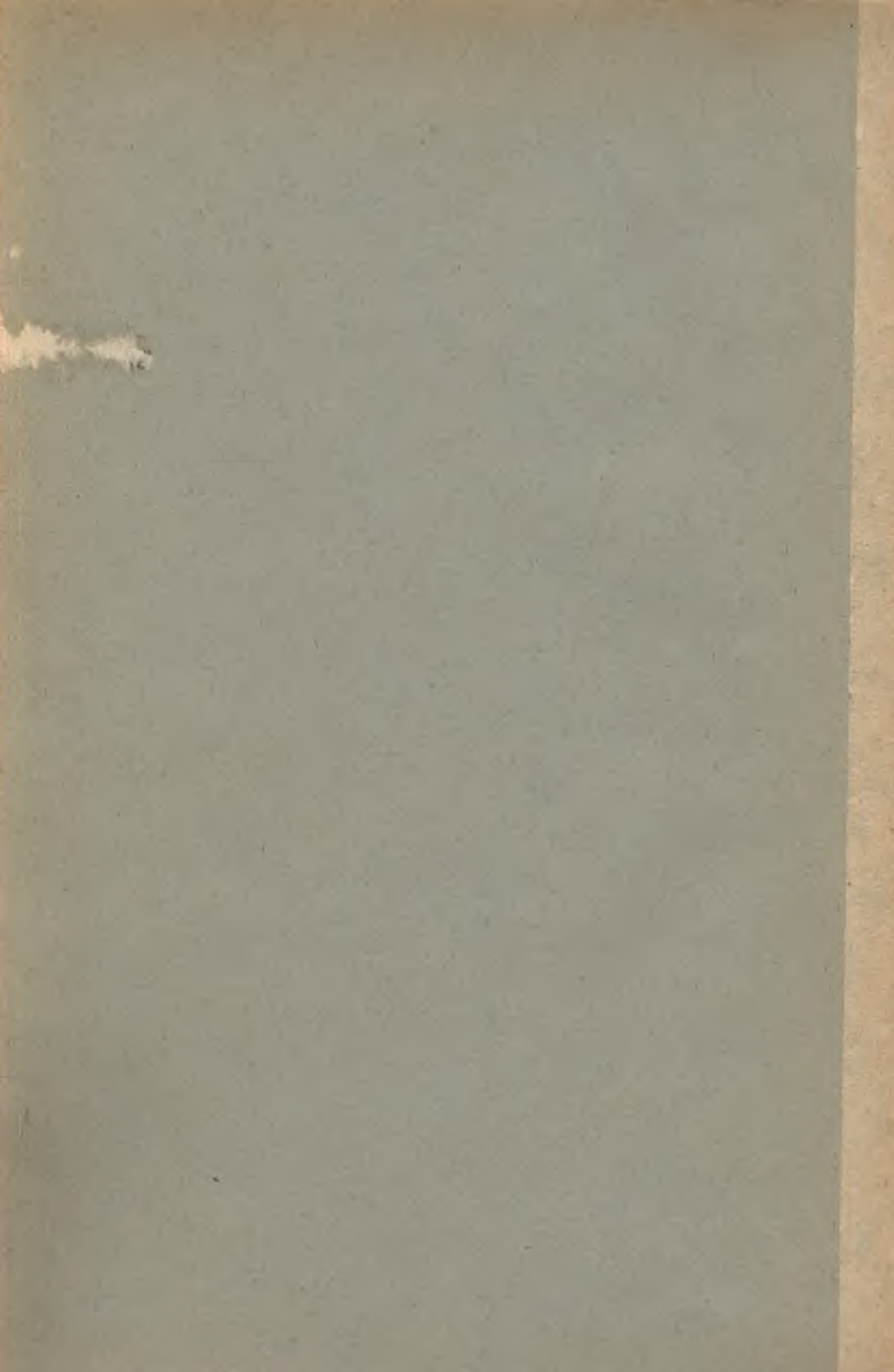

Program naukowy

3-letniego studium Instytutu
Pedagogicznego w Katowicach
w latach 1936/37 — 1938/39

Część I

Program naukowy

3-letniego studium Instytutu
Pedagogicznego w Katowicach
w latach 1936/37 1938/39

Część I

Nakładem Instytutu Pedagogicznego w Katowicach.

mm
34

54296

II

egzemplarz rbor

Cienym 21 IV 37

Program 3-letniego Studium Instytutu Pedagogicznego obejmuje całokształt zagadnień pedagogicznych traktowanych zgodnie z celami Instytutu Pedagogicznego, ustalonymi w statucie, w ścisłej łączności z praktyką nauczycieli.

Dzieli się on na:

I. Przedmioty pomocnicze:

- a) filozofia,
- b) biologia wychowawcza,
- c) antropologia pedagogiczna,
- d) socjologia wychowania.

II. Przedmioty główne: Dział A. (przedmioty pedagog.):

- a) psychologia pedagogiczna,
- b) psychologia ogólna,
- c) psychopatologia,
- d) historia wychowania,
- e) pedagogika ogólna,
- f) dydaktyka ogólna,
- g) dydaktyka elementarnego nauczania,
- h) ustawodawstwo szkolne i organizacja szkolnictwa,
- i) higiena szkolna i społeczna,
- j) poradnictwo zawodowe.

Dział B (przedmioty specjalne):

- 1. język polski i literatura,
- 2. historia,
- 3. geografia i geologia,
- 4. zoologia i botanika,
- 5. fizyka i chemia,
- 6. matematyka,
- 7. dydaktyka przedmiotów wymienionych powyżej w dziale B w pkt. 1—6.

Dział C (studium pracy społeczno-oświatowej):

- a) wychowanie obywatelsko-państwowe,
- b) oświata pozaszkolna,
- c) ekonomia społeczna.

III. Praktyka szkolna:

- a) hospitacje w szkołach,
- b) lekcje pokazowe.

IV. Przedmioty dodatkowe:

- a) obowiązkowe: ustala się na każdy rok zależnie od aktualnych potrzeb;
- b) nadobowiązkowe: języki obce nowożytnie.

V. Seminaria:

- Seminarium psychologiczne,
- „ pedagogiczne,
- „ filozoficzne,
- „ pracy społeczno-oświatowej.

Rozkład przedmiotów na okres trzyletni.

Rok studium	Dział	P r z e d m i o t y	Ilość godzin	
			ćwiczeń	wykła- dów
1. rok	I.	Filozofia		40
		Ćwiczenia filozoficzne	36	
		Biologia wychowawcza		30
		Socjologia wychowawcza		36
		Antropologia pedagogiczna		10
		Ćwiczenia antropologiczne	10	
	II a	Psychologia ogólna i rozwojowa		64
		Ćwiczenia psychologiczne	36	
		Pedagogika ogólna		48
		Ćwiczenia pedagogiczne	36	
	II b	Dydaktyka ogólna		46
		Przedmiot specjalny do wyboru: grupa 1. język i literatura polska, gr. 2. historia, gr. 3. geografia z geologią, gr. 4. botanika z zoologią, gr. 5. fizyka z chemią, gr. 6. matematyka	60	60
r a z e m		178	334	

Rok studium	Dział	P r z e d m i o t y	Ilość godzin	
			ćwiczeń	wykła- dów
II. rok	I.	Filozofia Seminarium filozoficzne	36	36
	II a	Psychologia pedagogiczna		48
		Ćwiczenia psychologiczne	36	
		Pedagogika ogólna		48
		Ćwiczenia pedagogiczne	36	
		Historia wychowania		40
		Higiena szkolna i społeczna		30
		Ustawodawstwo i organizacja szkolnic- twa		20
		Poradnictwo zawodowe		12
	II b	Przedmiot specjalny (grupa 1. język i literatura polska, gr. 2. historia, gr. 3. geografia z geologią, gr. 4. botanika z zoologią, gr. 5. fizyka z chemią, gr. 6. matematyka)	60	60
III. rok	II c	Ekonomia społeczna		30
		r a z e m	168	324
	II a	Seminarium psychologiczne	50	
		Seminarium pedagogiczne z uwzględnieniem historii wychowania	50	
		Dydaktyka elementarnego nauczania	20	20
		Dydaktyka poszczególnych przedmiotów	42	
		Psychopatologia		20
	II b	Przedmiot specjalny (grupa 1. język i literatura polska, gr. 2. historia, gr. 3. geografia z geologią, gr. 4. botanika z zoologią, gr. 5. fizyka z chemią, gr. 6. matematyka).	48	
	II c	Oświata pozaszkolna		40
		Seminarium pracy społeczno-oświatowej	20	
		r a z e m	230	80

PROGRAM SZCZEGÓŁOWY.

FILOZOFIA.

I. rok: **Encyklopedyczny wstęp do filozofii.**

(Wykładów — 40 g., ćwiczeń seminaryjnych — 36 g.)

A. Wybrane zagadnienia i elementarne pojęcia metodologii i logiki symbolicznej.

Mowa potoczna a język naukowy. Fakty i powszechniki. Rola selekcji w ustalaniu faktów. Fakt dziejowy a wartość. Obserwacja i eksperyment. Terminy i zdania. Wieloznaczność terminów. Stałe i zmienne logiczne. Zmienne nazwowe i zdaniowe. Funkcje zdaniowe. Stosunki klas i stosunki zdań. Stosunek implikacji. Zasada sylogizmu hipotetycznego, zasada sprzeczności i wyłącznego środka. Dyrektywy. Logika nowa a tradycyjna. Formy rozumowania. Terminy pierwotne, definicje, aksjomaty, twierdzenia, prawa logiki — ich rola w budowie nauki dedukcyjnej. Prawa i hipotezy. Wyjaśnianie, przewidywanie, sprawdzanie. Stosunek przyczynowy. Zasada przyczynowości. Pojęcie prawdopodobieństwa. Wyjaśnianie i opis. Teoria w naukach przyrodniczych. Nauki realne i idealne.

B. Niektóre zagadnienia teorii poznania.

„Porządek myśli“ i „porządek rzeczy“: racjonalizm (Spinoza) i empiryzm (Hume), ich interpretacja stosunku przyczynowego. Pewność poznania: dogmatyzm, sceptycyzm. Powszechna ważność: sensualizm, relatywizm, racjonalizm. Sofiści i Sokrates. Względność i bezwzględność poznania. Reforma filozofii Kartezjusza. Pragmatyzm i jego kryterjum prawdy. „Źródła“ i „podstawy“ poznania; sprawa psychologiczna i epistemologiczna. Kanta krytycyzm i uzasadnienie możliwości nauki. Kant a nauka dzisiejsza. Idealizm transcendentálny a idealizm metafizyczny. Realizm naiwny, krytyczny, fizyczny. Instrumentalizm. Zasada ekonomii jako postulat badania.

C. Niektóre problematy metafizyki.

Kryterium prawdy Kartezjusza i jego podstawy metafizyczne. Zagadnienie substancji. Krytyka tego pojęcia u Kanta. Fenomenalizm. Zagadnienie stawiania się. Obraz mechanistyczny i teleologiczny. Stosunek materii do ducha: materializm, spirytualizm, dualizm Kartezjusza, tzw. paralelizm psychofizyczny. Rozwiązanie „empirio-krytyczne“ (Mach). Bóg i świat: teizm, deizm, panteizm. Rozwiązanie Kanta. Postawa pragmatystów. Tendencje antymetafizyczne. Pozytywizm d'Alemberta, Comte'a.

D. Wybrane pojęcia i zagadnienia teorii wartości, w szczególności etyki.

Środki i cele. Fakt a wartość. Nauki opisowe, wyjaśniające i normatywne. Etyka opisowa i filozoficzna; pedagogika opisowa i norma-

tywna. Zasady etyczne. Eudajmonizm antyczny. Utylitaryzm. Hedonizm. Etyka stoicka i epikurejska. Heteronomia i autonomia. Znaczenie tego podziału w pedagogice. Kanta etyka formalna. Rozwiązanie Kanta problemów metafizycznych na gruncie etyki. Imperatyw kategoryczny. Determinizm i indeterminizm etyczny.

Ćwiczenia (I trym.):

a) Łukasiewicz: O nauce.

K. Ajdukiewicz: Podstawy logiczne nauczania (wybrane rozdziały).

Referaty na podstawie wyjątków z Wypisów Ajdukiewicza.
Ajdukiewicza).

b) A. Arnauld: Definicje wyrazów i definicje rzeczy.

J. St. Mill: O sylogizmie (z głównych kierunków filozofii Ajdukiewicza).

Liard: O kanonach J. St. Milla.

Twardowski: O naukach apriorycznych i aposteriorycznych.

A. Tarski: O logice matematycznej (wybrane rozdziały).

Ćwiczenia (II trym.): Wyjątki z Wypisów Ajdukiewicza, w zakresie teorii poznania i metafizyki.

Ćwiczenia (III trym.):

a) Wyjątki z Etyki Wł. Biegańskiego.

b) „ z M. Aureliusza - H. Elzenberga.

c) H. Struve: O najwyższej zasadzie postępowania etycznego.

Referaty:

d) H. Gompertz: Krytyka hedonizmu.

e) T. Kotarbiński: Utylitaryzm J. St. Milla.

II. rok: Niektóre zagadnienia i kierunki współczesnej filozofii.

(Wykładów — 36 g., ćwiczeń seminaryjnych — 36 g.).

A. Całość i część.

1. Mechanizm i witalizm, dwie interpretacje życia.

2. Punkt widzenia genetyczny: ewolucjonizm Spencera.

Pojęcie struktury w współczesnej biologii. Holizm.

3. Pojęcie postaci w psychologii.

4. Koncepcja osobowości w psychologii i pedagogice.

5. Monadologia Leibniza.

6. Personalizm krytyczny W. Sterna.

B. Wartość a kultura.

1. Rola myśli ze stanowiska neokrytycyzmu. Świat dany i „zadany“.
2. Osobowość jako nieskończone „zadanie“. Rola tego pojęcia w pedagogice.
3. Nauki nomotetyczne i idiograficzne. Nauki o kulturze i nauki o przyrodzie. Socjologia a filozofia kultury.
4. Wartości a dzieje ludzkie. Kultura a wartości. Kultura i historia. Kulturalizm i materializm dziejowy.
5. Perspektywy dla pedagogiki. Wolność a przymus. „Negacja“ kultury. Kultura a wolność. Ideał życia i ideał kultury.

C. Walka o istotę nauki i filozofii w myśli współczesnej.

1. Fenomenologizm E. Husserla. Metoda fenomenologiczna. Pojęcia a intuicje. Akty i treści. Nauki o esencji i nauki o faktach.
2. Intuicjonizm H. Bergsona. Analityczna postawa nauki. Intuicja jako organ metafizyki. Poznanie względne i bezwzględne. Irracjonalizm.
3. Realistyczna koncepcja nauki E. Meyersona. Nie tylko przewidujemy; zakładamy, że rzeczy są. Wyjaśnianie jako identyfikacja. Legalność i przyczynowość.
4. Pozytywizm dzisiejszy (integralny) Koła Wiedeńskiego, B. Russella. Logików warszawskich. Kryteria naukowości zdań. Logiczna analiza mowy jako narzędzie „filozofii naukowej“. Zagadnienia pozorne. Jedność wszystkich nauk. Fizykalizm.

Ćwiczenia (I trym.) Referaty:

- 1) Mechanizm - witalizm (na podstawie Szumana-Skowrona: Organizm a życie psychiczne).
- 2) Personalizm krytyczny (na podstawie artykułu W. Rubczyńskiego, Kwart. filoz.).

Ćwiczenia (II trym.) Referaty:

- 1) Klasyfikacja nauk wg. Comtea a samodzielność nauk humanistycznych (na podstawie art. M. Wallisa, Przegl. fil. 1923, i B. Suchodolskiego O przebudowie nauk hum.).
- 2) Materializm dziejowy (na podst. wyjątków z Suchodolskiego: Ideały kultury).
- 3) Przyrodznawstwo a historia (na podst. S. Hessena Podstaw Pedag., str. 277—295).

Ćwiczenia (III trym.) Referaty:

- 1) Wstęp do metafizyki H. Bergsona.
- 2) Fenomenologizm (na podst. art. Wł. Tatarkiewicza i R. Ingardena, Przegl. filoz.).

- 3) Filozofia nauki E. Meyersona (na podst. art. J. Metallmanna, Przegl. Współcz. 1934).
- 4) Neopozytywizm (na podstawie art. R. Ingardena, Marchoń 1936).
- 5) Istota i zadania filozofii (na podst. art. w „Kulturze i osobowości“ Suchodolskiego oraz Avenarius: W sprawie filozofii. Odb. z Przegl. filoz.).

BIOLOGIA WYCHOWAWCZA.

W kursie biologii wychowawczej (30 g.) główny nacisk położony jest na działy ważne dla wychowawcy. Materiał obejmuje ogólną charakterystykę zjawisk życiowych, elementarne wiadomości o składzie i organizacji żywej substancji, podziale pracy w ustroju, dokładnie natomiast omawiane są: system nerwowy i hormonalny łącznie z biologiczną teorią uczuć, nauka o dziedziczności ze szczególnym podkreśleniem dziedziczenia cech psychicznych, instynkty, uczenie się, osobowość z punktu widzenia biologii, konstytucja cielesna i psychiczna, wpływ środowiska i rozwój szczepowy cech cielesnych i psychicznych w rodzie człowieka. Podręczniki (Szuman i Skowron: Organizm a życie psychiczne i Skowron: Hormony w psycho-fizycznym rozwoju człowieka) zezwolą na szersze niż dotychczas uwzględnienie strony dyskusyjnej i poświęcenie więcej czasu pokazom. Słuchaczom zalecone zostanie przygotowanie pewnej ilości referatów głównie z zakresu prac odnoszących się do dziedziczenia cech psychicznych i wpływu środowisk, drukowanych w *Chowannie*, i w innych czasopismach polskich i zagranicznych.

SOCJOLOGIA WYCHOWANIA.

Wykłady z socjologii wychowania mają na celu: teoretyczne wprowadzenie słuchaczy w socjologię wychowania oraz przygotowanie ich do samodzielnych obserwacji, dotyczących przede wszystkim roli środowiska społecznego w procesach wychowawczych.

Treść wykładów:

I. Wstęp do socjologii. Zarys współczesnych teorii socjologicznych. Przedmiot, źródła i metoda socjologii. Socjologia ogólna i szczegółowa.

II. Wychowanie jako odbicie warunków środowiskowych. Środowisko geograficzne. Podłoże biologiczne a procesy wychowawcze. Czynniki wychowania: rodzina, szkoła i inne instytucje państwowe, instytucje religijne i oświatowe prywatne, środowisko towarzyskie i zawodowe. Związek struktury społeczno-gospodarczej i poglądu na świat z ideologią wychowawczą, organizacją szkolnictwa, programami i metodami nauczania. Przemiany ideologii wychowawczej, organizacji szkolnictwa itd. i ich mechanizm.

III. Społeczne funkcje wychowania. Stabilizacja kultury i jej przetwarzanie. Przeobrażenia poglądu na świat. Zróżnicowanie społeczne pod wpływem szkoły. Zagadnienie awansu społecznego. Problem przebudowy charakteru narodowego przez wychowanie.

IV. Grupy i organizacje związane z wychowaniem szkolnym. Grupy młodzieży i nauczycieli. Procesy selekcyjne. Psychologia nauczycieli i uczniów.

V. Środowisko szkolne na Śląsku jako przedmiot badań socjologicznych. Znaczenie socjologii wychowania dla wychowawcy.

„Antropologiczne podstawy wychowania“.

(10 godzin w I. semestrze I. roku studium.)

Cele i zadania antropologii jako nauki o organizmie człowieka — Homo — odrębnego gatunku w ogólnej klasyfikacji zoologicznej.

Zagadnienie zróżnicowania gatunku Homo na odmiany względnie rasy ludzkie. Pierwsze próby klasyfikacji ras ludzkich.

Obecne poglądy na te kwestie w związku z wysunięciem dziedzicznych cech geotypowych jako podstawy klasyfikacyjnej gatunku człowieka.

Rasy świata — pobieżnie (ilustrowane przeźrocami).

Rasy Europy ze szczególnym uwzględnieniem struktury rasowej ludności ziem Polski (ilustrowane przeźrocami).

Dotychczasowe wyniki badań nad zróżnicowaniem rasowym morfologicznym, fizjologicznym a psychicznym jako momenty konieczne dla uwzględnienia w pracy wychowawcy.

Omówienie zmienności niektórych cech rasowych morfologicznych w zależności od płci, wieku i wpływów otoczenia (ze szczególnym uwzględnieniem wpływu czynników społecznych), a mianowicie: wzrostu, wagi, proporcji ciała (oraz ewentualnie głowy i twarzy). Zagadnienie „normalności“ krzywych rozwoju osobniczego tych cech, a odchylenia uwarunkowane zróżnicowaniem rasowym.

Krótkie omówienie wyników badań antropologicznych nad zróżnicowaniem rasowym niektórych cech fizjologicznych, a specjalnie w zakresie ostrości umysłów i dojrzewania płciowego.

Zagadnienie zróżnicowania rasowego w obrębie cech psychicznych oraz z cechami morfologicznymi. Historia rozwoju tego zagadnienia. Teoria rasizmu. Rozpatrzenie podstaw tej koncepcji w świetle współczesnych badań antropologicznych zagranicą i w Polsce.

Perspektywy współpracy antropologii i wychowawcy w celu stworzenia podstaw biologicznych dla pracy pedagogicznej.

Omówienie możliwości przeprowadzenia pewnych badań przez słuchaczy Instytutu Pedagogicznego na materiale szkolnym będącym w ich rozporządzeniu.

Program ćwiczeń antropologicznych.

(10 godzin w I. sem. I. roku studium.)

Oznaczanie najważniejszych punktów antropologicznych głowy, twarzy i kończyn.

Przeprowadzanie najważniejszych pomiarów głowy, twarzy i ciała przy pomocy instrumentarium antropologicznego.

Cechy opisowe.

Opracowywanie materiałów. Skala zmienności. Średnia arytmetyczna. Odchylenie średnie. Procentowość występowania. Krzywa liczebności. Korelacja cech jako podstawa wyodrębniania grup rasowych.

PSYCHOLOGIA OGÓLNA.

A. Wykłady (godzin 16, podręcznik Lindworsky — Psychologia eksperymentalna).

Zadaniem wykładów jest wprowadzenie słuchaczy w zasadnicze zagadnienia psychologii ogólnej, a to przez:

1. omówienie przedmiotu i zakresu badań psychologicznych (psychologia a fizyka, fizjologia, biologia),

2. omówienie metod psychologicznych (metoda introspekcyjna, obserwacja zmian przedmiotowych, eksperyment, metody statystyczne),

3. zapoznanie słuchaczy z podstawowymi pojęciami psychologii (wrażenie — podnieta, wrażenie ledwodostrzegalne, psychofizyka, wyobrażenie, kojarzenie, pamięć, uwaga, myślenie, uczucie, wola),

4. zapoznanie słuchaczy z zasadniczymi zagadnieniami psychologii („przedmiotowość“ — podmiotowość badań, „ilościowość“ — jakościowość, prostota — „złożoność“ przeżyć, świadomość — podświadomość).

Psychologia ogólna jest wykładowa w ścisłym oparciu o podręcznik, który słuchacze muszą przerabiać równolegle z wykładami.

B. Ćwiczenia (godzin 14).

1. z zakresu psychologii zmysłów (mieszanie barw, badanie punktów dotyku itp.),

2. z zakresu psychofizyki (ciężarki Webera),

3. z zakresu badań nad zachowaniem się naczyń krwionośnych (badania pletysmograficzne, sfizmograficzne),

4. z zakresu badań nad uwagą (badania tachistoskopiczne),

5. z zakresu badań nad pamięcią (aparat Rauschburga),

6. z zakresu badań nad zmęczeniem (ergograf).

Brane jest pod uwagę zorganizowanie w trzecim trymestrze wycieczek do Krakowa celem zapoznania słuchaczy z pracownią psychologii eksperymentalnej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Lektura:

1. Kazimierz Twardowski: Psychologia wobec fizjologii i filozofii (Rozprawy i artykuły filozoficzne. Lwów 1927).
2. Odrzywolski: Behawioryzm (Ruch Pedagogiczny — maj-czerwiec 1934).
3. Władysław Śniegocki: Behawioryzm z punktu widzenia metodologii (Przegląd Filozoficzny, rocznik 35, Warszawa 1932).
4. Mieczysław Kreutz: Nowe kierunki psychologii (Encyklopedia Wychowania — maj-czerwiec 1933 r.).
5. Wanda Dzierżbicka: Psychologia indywidualna (Oświata i Wychowanie, rok IV. Warszawa 1932).

PSYCHOLOGIA PEDAGOGICZNA.

Wykłady, seminaria i ćwiczenia z zakresu psychologii wychowawczej mają na celu:

a) Zapoznanie słuchaczy z materiałem wiedzy z zakresu tej nauki.

b) Wyrobienie w nich zdolności obserwowania, badania i rozumienia uczniów.

c) Zapoznanie praktyczne nauczycieli z metodami obiektywnej oceny uzdolnień wychowanków i ich postępów w nauce.

d) Przygotowanie słuchaczy do podjęcia własnych naukowych badań z zakresu psychologii wychowawczej (prace dyplomowe).

Program wykładów.

Rok I. Wykłady (48 godzin):

1. Znaczenie psychologii i psychologii wychowawczej dla wykształcenia i dla praktyki nauczyciela.

Psychologia wychowawcza na tle nowych prądów w psychologii: behawioryzm, psychologia humanistyczna, psychologia postaci, psychoanaliza, psychologia indywidualna.

Metody psychologii pedagogicznej:

Psychologia rozwojowa: pojęcie rozwoju i czynniki wewnętrzne i zewnętrzne rozwoju; filogeneza i ontogeneza; ilościowe i jakościowe zmiany rozwojowe. — Główne fazy rozwojowe.

2. Psychologia niemowlęstwa. Z jakim wyposażeniem psychicznym przychodzi człowiek na świat. Rozwój splotregania.

Integracja polisensoryczna i geneza przedmiotu. Rozwój chwytania i zabawy manipulacyjne. Przejawy życia emocjonalnego i kontaktu społecznego u niemowląt. Przejście od negatywnej do pozytywnej postawy wobec świata zewnętrznego w pierwszym roku życia.

Psychologia wczesnego dzieciństwa: Rozwój mowy. Znaczenie mowy dla rozwoju psychicznego. Powstawanie znaków i znaczeń. Początki myślenia refleksyjnego i wiek pytań. Rozwój wyobraźni dziecka w związku z mową. Subiektywna postawa dziecka wobec rzeczywistości na tle hipertrofii jego wyobraźni i wpływów emocjonalnych na jego sądy. Egocentryzm; animizm, przedprzyczynowość, myślenie magiczne. Bajka a dziecko. Psychologia zabawy: rodzaje zabaw i funkcje zabaw.

3. Psychologia drugiego dzieciństwa: Psychologia dziecka wstępującego do szkoły. Zagadnienie dojrzałości szkolnej. Przejście od zabawy do pracy. Zasób wyobrażeń i kapitał doświadczenia dziecka 7-letniego. Rozwój pojęć czasowych. Rozwój pojęć liczbowych. Rozwój języka dziecka we wieku szkolnym z punktu widzenia psychologii rozwojowej. Wyobrażenia dziecka we wieku szkolnym; ejdetyzm i rozwój rysunków dziecka. Definicje dzieci we wieku szkolnym. Zainteresowania i postawa wobec rzeczywistości w drugim dzieciństwie.

Psychologia wieku młodzieńczego. Znaczenie tego okresu. Metody badania. Przełomowy charakter zmian psychicznych. Zmiany fizjologiczne i hormonalne. Interioryzacja życia psychicznego młodzieży. Idealizacja: idealizm młodzieży. Dualizm przeżyć. Zainteresowania humanistyczne i filozoficzne. Samokształcenie, praca nad sobą, tworzenie się charakteru.

Rok II. Wykłady (48 godzin):

1. Psychologia uczenia się. Uczenie się w ramach biologicznych: sensoryczne uczenie się; próby i błędy; motoryczne uczenie się; nawyki; odruchy warunkowe; czynniki popędowe i emocjonalne w uczeniu się; rola wyobraźni w uczeniu się; uczenie się percepcyjne; rola refleksji w uczeniu się. Uczenie się u człowieka: rola mowy i znaków, pamięć, mechaniczne a rozumne uczenie się, rola zainteresowań, wpływ wprawy, kształcenie formalne, uczenie się dorosłych.

2. Psychologia uzdolnień i inteligencji. Pojęcie dyspozycji i uzdolnienia. Inteligencja, jej struktura i rozwój. Nauka o testach. Historia testów. Krytyczna ocena wartości testów: zagadnienia symptomatyczności, diagnostyczności, prognostyczności i zmienności testów. Introspekcyjna analiza procesów myślenia przy rozwiązywaniu testów. Subiektywna i obiektywna ocena. Czynniki środowiskowe i geniczne w kształtowaniu się inteligencji. Zagadnienia praktyczne: ocena, selekcje, porada. Testy wiadomości.

3. Charakterologia i badanie indywidualności ucznia. Pojęcia: konstytucja, temperament, osobowość, charakter. Uwarstwienie osobowości. Motywy działania. Rola woli i pracy nad sobą. Charakter idealny. Obserwacje charakterologiczne uczniów. Karta indywidualności. Testy charakteru.

Ćwiczenia z psychologii pedagogicznej.

Rok I. I. Trymestr:

1. Podstawy statystyczne oceny testów. Pojęcie mierzenia w psychologii.
2. Graficzne przedstawienie wyników badań testowych.
3. Standaryzacja testów. Rungowanie, centylowanie itd.
4. Średnie arytmetyczne, modalna, medyczna.
5. Ocena krzywych wyników.
6. Podstawy obliczeń korelacyjnych.
7. Wprowadzenie w metodę obserwacji ciągłej.

II. Trymestr:

1. Skala Bineta-Termana a pojęcie inteligencji.
2. Badanie próbne skalą Bineta-Termana (2 ćwiczenia).
3. Obliczenie ilorazu inteligencji.
4. Diagnoza niedorozwoju umysłowego.
5. Inne skale inteligencji (Testy Bühlerowej).

III. Trymestr.

1. Zagadnienie dojrzałości szkolnej.
2. Badania testami Winklera.
3. Badania testami Grzywak-Kaczyńskiej.
4. Badania testami Danziger.
5. Próby korelacyjne pomiędzy skalą Bineta a testami dojrzałości szkolnej.
6. Korelacja pomiędzy badaniami psychologicznymi a pomiarami antropologicznymi.

U w a g i: Każdy słuchacz przebadą w ciągu trymestru klasę testem pamięci i uwagi i obliczy wyniki. W II trymestrze zbada 5 dzieci skalą Bineta-Termana, w III trymestrze — 5 dzieci testami dojrzałości szkolnej.

Podręczniki: Biegeleisen: Metody statystyczne w psychologii.
Stern: Inteligencja u dzieci i młodzieży.

Rok II. I. Trymestr.

1. Technika badań zbiorowych w klasie (2 ćwiczenia).
2. Badania testami Otisa.
3. Badania testami inteligencji Baleya.
4. Badania zbiorowe dla celów specjalnych; poradnictwo zawodowe.
5. Badania skalą Oziereckiego.

II. Trymestr.

1. Profil klasy (2 ćwiczenia).
2. Testy wiadomości (2 ćwiczenia).
3. Obserwacje ciągłe (2 ćwiczenia).

III. Trymestr.

1. Arkusze obserwacyjne (2 ćwiczenia).
2. Obserwacja dzieci trudnych do prowadzenia.
3. Ćwiczenia korelacyjne. (Współzależność inteligencji i wiadomości szkolnych).

U w a g i: W I trymestrze każdy słuchacz przebadą klasę testem inteligencji, w II trymestrze sporządzi profil klasy, w III trymestrze odda wyniki obserwacji ciągłej przeprowadzonej na 3 dzieciach od początku I trymestru w 1 roku studiów.

Rok III. Seminarium (godzin 50).

Trymestr I. Testy wiadomości i badania postępu uczniów. (Referaty i badania w szkole).

Trymestr II. Analiza naukowa testów. (Referaty i badania).

Trymestr III. Zagadnienia charakterologiczne. (Referaty i badania).

Każdy słuchacz:

- a) opracuje i wygłosi na seminarium 1 referat.
- b) wykona jedno obszerne naukowe badanie w związku z tematami seminarium.
- c) weźmie stale współudział w badaniach innych słuchaczy, zbierając materiał i opracowując niektóre szczegółowe zadania.

Metody pracy. Wykłady są połączone z badaniami słuchaczy, którzy zaznajamiają się praktycznie z zagadnieniami poruszonymi na wykładach przez obserwacje i badania uczniów w swojej szkole. Ćwiczenia normalne mają zadanie zapoznania praktycznego z techniką obserwacji, badań i obliczeń statystycznych w zakresie psychologii wychowawczej.

Seminarium roku trzeciego pogłębi i oświetli wybrane zagadnienia w sposób dyskusyjny, na podstawie lektury specjalnej i specjalnych badań. Będzie ono zarazem wprowadzeniem słuchaczy w zakres ich prac dyplomowych.

Spis lektur na pierwsze 2 lata wykładów z psychologii pedagogicznej.

Rok I. Trymestr I:

1. Freud: Wstęp do psychoanalizy. Albo: Adler: Znajomość ludzi. Albo: Pfister: Psychoanaliza a wychowanie.

2. Szuman: Encyklopedia wychowania. Rozdział o metodach psycholog. pedagog.
3. Szuman i Skowron: Organizm a życie psychiczne. (Trzy ostatnie rozdziały książki.)

Trymestr II:

1. Ch. Bühler: Dzieciństwo i młodość. Albo: O. Kroh: Psychologie d. Grundschulkindes.
2. Piaget: Mowa i myślenie dziecka. Albo: Piaget: Jak sobie dziecko świat przedstawia.
3. Szuman: Psychologia pytań dzieci.

Trymestr III:

1. Szuman, Pieter i Skowron: Psychologia światopoglądu młodzieży.
2. Bailey: Psychologia wieku dojrzewania.

Rok II. Trymestr I:

1. Szuman i Skowron: Organizm a życie psychiczne. (Rozdziały o instynktach, uczeniu się, dziedziczności i hormonach.)
2. Buckingham: Praca badawcza na terenie szkoły.

Trymestr II:

1. Stern: Inteligencja dzieci i młodzieży. Albo: Claparède: Jak badać uzdolnienie uczniów.
2. Pieter: Nowe sposoby egzaminowania.

Trymestr III:

1. Szuman i Skowron: Organizm a życie psychiczne. (Rozdział o charakterach).
2. Wiszniewski: Charaktery rozumów ludzkich.

PEDAGOGIKA OGÓLNA.

- A. Cel: Wykłady i ćwiczenia seminaryjne na temat: „Podstawy pedagogiki z uwzględnieniem współczesnych kierunków i prądów w teorii i praktyce wychowania“, mają na celu:
 - a) wyjaśnienie i ugruntowanie zasadniczych pojęć z zakresu pedagogiki teoretycznej;
 - b) rozpatrzenie podstaw bio-psychologicznych, socjologicznych i filozoficznych wychowania.
 - c) wyrobienie zdolności krytycznego ujmowania problemów pedagogicznych oraz samodzielności w stawianiu zagadnień wychowawczych i ich rozwiązywaniu na podłożu konkretnej rzeczywistości środowiskowej;
 - d) pobudzenie do umiejętnego korzystania z dzieł i rozpraw z dziedziny naukowej literatury pedagogicznej.

B. Program wykładów i ćwiczeń.

Rok I. (godzin 48).

1. Pojęcia zasadnicze. Pojęcia wychowania, jako funkcji kulturalno-społecznej. — Czynniki wychowania. — Wychowanie w grupach pierwotnych i kulturalnych. — Kształcenie jako proces biopsychologiczny i kulturalny. — Zagadnienie autonomii wychowania. — Pojęcie pedagogiki jako nauki autonomicznej. — Stosunek pedagogiki do: a) filozofii, b) socjologii, c) psychologii. — Główne działy pedagogiki. — Metody badania w pedagogice. — Teoria i praktyka wychowania i ich wzajemny stosunek.

2. Cele i normy wychowania. — Pojęcie celu wychowania i ideału pedagogicznego. — Zależność celów wychowania od stosunków społeczno-politycznych, od prądów religijnych i filozoficznych. — Cele wychowania wynikające z pragmatyzmu, intuicjonizmu i personalizmu. — Ideały pedagogiczne w filozofii polskiej XIX wieku. — Analiza celów wychowania we współczesnej erze kulturalnej. — Analiza głównych norm pedagogicznych. — Dobra kulturalne i wartości. — Teoria wartości w związku z funkcją wychowania i kształcenia.

3. Teoria środowiska wychowawczego. — Pojęcie środowiska. — Struktura i funkcja środowiska. — Pojęcie środowiska wychowawczego. — Metody badania środowiska wychowawczego. — Typy środowiska wychowawczego. — Środowisko wychowawcze a problem dziedziczności. — Naśladownictwo, sugestia, zaraźliwość psychiczna i ich oddziaływanie w środowisku wychowawczym. — Wpływ środowiska na rozwój fizyczny i duchowy dziecka, na jego wydajność i postępy w nauce. — Związki i zależności między środowiskiem dziecka a jego zainteresowaniami i uzdolnieniami. — Współdziałanie wychowawcze domu i szkoły.

Rok II. (godzin 48).

1. Wzajemny stosunek wychowawcy do wychowania oraz do grupy uczniowskiej. Styczność bezpośrednia i pośrednia wychowawcy i wychowanków. — Charakter dodatni i ujemny kontaktu pedagogicznego. — Analiza taktu pedagogicznego. — Zagadnienia autorytetu w wychowaniu. — Psychologiczne i socjologiczne podstawy karności w poszczególnych fazach rozwojowych dziecka. — Teoria kary pedagogicznej. — Socjologia i psychologia grupy uczniowskiej. — Rozwój samorządu uczniowskiego i jego główne formy. — Zagadnienie koedukacji w szkole.

2. Zagadnienia wychowawcze w związku z typologią i charakterologią wychowawcy i wychowania. Typy wychowanków i cechy ich charakteru na tle środowiska społeczno-kulturalnego. — T. zw. dzieci trudne w wychowaniu. — Zagadnienie selekcji pedagogicznej. — Zagadnienie oceny ucznia. —

Analiza osobowości wychowawcy i główne cechy „typu pedagogicznego”. — Osobowość a społeczność w obecnej erze kulturalnej.

3. Ważniejsze prądy i kierunki w pedagogice współczesnej. Pedagogika socjalna i indywidualistyczna. — Główne formy pedagogiki narodowej i państwowej (pedagogika komunistyczna, faszystowska i narodowo-socjalistyczna). — Pedagogika osobowości. — Pedagogika kulturalna. — Rozwój idei nowego wychowania i ważniejsze formy jego realizacji.

C. Metoda pracy. W opracowaniu powyższego programu pedagogiki ogólnej ma zastosowanie metoda wykładowo-dyskusyjna oraz seminaryjna. Wykładający stara się wykazać obserwacje słuchaczy i ich doświadczenia poczynione w praktyce szkolnej. Podane przez nich fakty wychowawcze i nasuwające się w związku z tym zagadnienia należy oświetlić z punktu widzenia teoretycznego i równocześnie rozważyć możliwości ich rozwiązania w konkretnej formie. W ten sposób uwypukla się ścisłą łączność teorii i praktyki wychowawczej. Na podstawie wskazanych dzieł, rozpraw i artykułów, zawartych w naukowych czasopismach pedagogicznych, opracowują słuchacze treściwe referaty, które są podstawą dyskusji na ćwiczeniach seminaryjnych z pedagogiki. — Wybrane rozdziały z książek i krótsze rozprawy są przedmiotem wspólnej lektury, której zadaniem jest przygotowanie słuchaczy do samodzielnego i krytycznego korzystania z literatury pedagogicznej. Zarówno referaty, jak i wspólna lektura pozostają w związku z kolejno przerabianymi działami programu. W tym celu porozumiewa się prowadzący ćwiczenia seminaryjne z pedagogiki z prelegentem i stosuje się ściśle do jego wskazań.

Rok III-ci (godzin 50). Program roku III-go obejmuje seminarium pedagogiczne, którego przedmiotem jest opracowanie monograficzne twórczości naukowo-pedagogicznej jednego lub dwu przedstawicieli pedagogiki współczesnej (np. J. Wł. Dawida i J. Dewey'a) oraz szczegółowa analiza jednego lub dwu ważniejszych kierunków w pedagogice doby obecnej. Nadto przedmiotem zajęć na seminariach będzie czytanie prac dyplomowych słuchaczy oraz odpowiednio przygotowana dyskusja w związku z czytаныmi pracami. — Opracowania monograficzne wspomnianych autorów, względnie kierunków, będą miały charakter współpracy prelegenta i słuchaczy, między których rozdzieli się poszczególne tematy i zagadnienia, tak aby z nich powstała w końcu całość syntetyczna.

Wiadomości bibliograficzne.

Przy opracowaniu powyższego programu pedagogiki ogólnej korzystać można z następujących książek i rozpraw, oraz czasopism pedagogicznych:

J. Hoene-Wroński: Filozofia pedagogii. Warszawa 1922.

J. Wł. Dawid. O duszy nauczycielstwa. Kraków 1912.

- Fl. Znaniecki. Socjologia wychowania, t. I. Warszawa 1928.
 S. Hessen. Podstawy pedagogiki. Warszawa 1935.
 H. Rowid. Szkoła twórcza. Kraków 1931.
 „ „ „ Podstawy pedagogiki Trentowskiego. Lwów 1920.
 E. Claparède. Wychowanie funkcjonalne. Lwów-Warszawa 1933.
 J. Dewey. „Moje pedagogiczne Credo“. Szkoła i społeczeństwo. Lwów-Warszawa 1929.
 B. Nawroczyński. Swoboda i przymus w wychowaniu. Warszawa 1929.
 M. Ziemiłowicz. Problemy wychowania współczesnego. Warszawa 1930.
 H. Radlińska. Stosunek wychowawczy do środowiska społecznego. Warszawa 1935.
 B. Suchodolski. Wychowanie moralno-społeczne. Warszawa 1936.

Encyklopedie, roczniki i czasopisma:

Encyklopedia Wychowania,
 Rocznik Pedagogiczny,
 Chowanna,
 Kultura i Wychowanie,
 Kwartalnik Pedagogiczny,
 Ruch Pedagogiczny,
 Oświata i Wychowanie.

Ćwiczenia z pedagogiki ogólnej — na I rok studiów.

Cel. Z pośród celów ćwiczeń, przewidzianych Programem, położony zostanie w roku bieżącym szczególny nacisk na dwa pierwsze cele ćwiczeń, a to:

1. nauczyć umiejętnego czytania dzieł pedagogicznych i wyćwiczyć w należyтым z nich korzystaniu;
2. wprowadzić w metodykę badań i zaznajomić z techniką pracy naukowej.

Środki. Do osiągnięcia powyższych celów będą służyły następujące środki:

1. lektura i interpretacja odpowiednich dzieł pedagogicznych;
2. referaty i wypracowania słuchaczy;
3. uwagi i informacje prowadzącego.

Lektura. — Trym. I:

- B. Nawroczyński: „Swoboda i przymus w wychowaniu“, r. IV. Dlaczego mamy uprawiać pedagogikę naukową? i r. V. Zadania wychowawcze naszego pokolenia.
 Fl. Znaniecki: „Socjologia wychowania“, t. I, r. I.
 E. Durkheim: „Wychowanie i jego rola“. St. Kot: „Źródła do dziejów wychowania“, t. II, str. 388—400.

Trym. II:

G. Kerschensteiner: „Charakter, jego pojęcie i wychowanie“, r. I.
St. Szuman i St. Skowron: „Organizm a życie psychiczne“, r. VIII.

Trym. III:

K. Sośnicki: „Jak czytać dzieła pedagogiczne“.
St. Rudniański: „Technologia pracy umysłowej“, r. IV.
I. Pannenkowa: „Współpraca domu i szkoły w Ameryce Półn.“.

Metoda pracy. We wszystkich trzech trymestrach stosowana będzie metoda laboratoryjno-dyskusyjna.

Na II rok studiów.

Cel:

1. wyposażyć słuchaczy w umiejętność poprawnego ujmowania zjawisk i sytuacji pedagogicznych, oraz zaprawić do właściwej ich oceny i odpowiedniego rozwiązywania;
2. pobudzić do prób samodzielnych w kierunku teoretycznie-badawczym i praktycznie-zawodowym.

Środki:

1. Referaty słuchaczy oraz dyskusja nad nimi.
2. Uwagi i informacje prowadzącego.

Zagadnienia:

Trym. I i II. Problemy wychowania praktycznego. Pojęcia pedagogiki praktycznej. — Cele wychowania w różnych okresach rozwoju dziecka.

1. Zadania wychowawcze w okresie niemowlęstwa i pierwszego dziecięctwa. Higiena dziecka, rozwój zmysłów, kształcenie mowy, powstawanie pojęć, pytania dziecka, zabawy i zabawki.
2. Wychowanie w drugim dziecięctwie. Charakterystyka okresu. Instynkty i nałogi, wyrabianie przyzwyczajeń, dojrzałość szkolna.
3. Problemy wychowawcze trzeciego dziecięctwa. Charakterystyka okresu, zainteresowania i zamiłowania, dojrzewanie płciowe, wychowanie fizyczne i społeczne.
4. Wychowanie w okresie młodzieńczym. Charakterystyka okresu. Problematyka światopoglądowa. Tworzenie pojęć filozoficznych i zasad moralnych. Formowanie charakteru i osobowości.

Lektura:

B. Russel: O wychowaniu, Warszawa 1933.
A. Dryjski: Zagadnienie seksualizmu w wychowaniu, Warszawa 1934.
W. Foerster: Wychowanie człowieka, Warszawa 1935.

Trym. III:

T. zw. dzieci trudne. Pojęcie dzieci trudnych: Przyczyny trudności wewnętrzne, wrodzone, biologiczne i zewnętrzne, nabyte, spo-

leczone. Typowe odchylenia od normy w rozwoju fizycznym i psychicznym. Niektóre czynniki środowiskowe o ujemnym oddziaływaniu wychowawczym. Atmosfera domu rodzinnego i błędy wychowawcze rodziców. Życie szkolne, usterki wychowania szkolnego. Czynniki społeczno-kulturalne: książka, dziennik, kino, „bandy“ dziecięce. Typy dzieci trudnych: dziecko nieśmiałe, zuchwałe, leniwe i anormalne oraz przestępcze. Zadania profilaktyki wychowawczej i pojęcie pedagogiki leczniczej.

Lektura:

Bleustein: Lenistwo u dzieci i młodzieży, Chownanna 1932.

Wł. Chłopicki: Z dziedziny psychopatologii wieku dziecięcego, Chownanna 1931.

Artwiński: O chorobach nerwowych wieku dziecięcego, Lwów 1928.

L. Wachholz: O zaburzeniach umysłowych u dzieci, Lwów 1927.

J. Kuchta: Dzieci trudne do wychowania, Warszawa 1933.

Metoda pracy: wykładowo-dyskusyjna.

Dydaktyka ogólna (46 godzin).

I. Dydaktyka, jej pojęcie i przedmiot. Stosunek do pedagogiki. Nauki pomocnicze. Wzrost znaczenia dydaktyki jako wynik ewolucji społecznej. Nowsze kierunki w dydaktyce.

II. Uczenie się. Wyposażenie z natury do procesu uczenia się. Teoria neuronów. Inteligencja i jej mierzenie. Pamięć. Zmęczenie. Teoria uczenia się (asocjacionizm, bihewioryzm, uwarunkowane reakcje, struktura). Prawo uczenia się według Thorndicke'a. Teoria wspólnych składników. Kształtowanie formalne.

III. Nauczyciel. Pojęcie metody ciaśniejsze i szersze. Nauczanie wychowawcze. Dobór materiału. Koncentracja.

IV. Formy nauczania. Przegląd metod dawniejszych przy nauczaniu jednostkowym i zbiorowym. Werbalizm. Poglądowość. Metody autorytatywne, dyskusyjne, laboratoryjne.

V. Organizacja nauczania. Rozkład zajęć: Praca szkolna i domowa ucznia. Praca nauczyciela.

VI. Cele i środki nauczania we współczesnej szkole polskiej.

Lektura:

B. Nawroczyński: Zasady nauczania.

M. Ziemnowicz: Nauczanie i wychowanie w St. Zjedn. A. P.

„ „ Problemy współczesnego wychowania.

H. Rowid: Pojęcie szkoły pracy.

R. Rusk: Pedagogika eksperymentalna.

B. R. Buckingham: Praca badawcza na terenie szkoły.

JĘZYK POLSKI.

Cele:

1. pogłębianie wiadomości o współczesnym języku polskim literackim, jego systemie fonetycznym i gramatycznym, o znaczeniu wyrazów i jego zmianach w czasie, zróżnicowaniu dialektycznym;
2. ugruntowanie podstawowych wiadomości z teorii stylu i literatury, gatunków literackich, kompozycji i wersyfikacji.

Rok I (80 godzin).

Opisowa gramatyka współczesnej polszczyzny kulturalnej.

Nauka o głosce: Głosownia opisowa. Fonologia.

Nauka o wyrazie: A) wyraz odosobniony: a) znaczenie wyrazu (części mowy; znaczenie właściwe i przenośne; zmysłowe i umysłowe); b) budowa słowotwórcza wyrazu; funkcje znaczeniowe części słowotwórczych.

B) Wyraz w środowisku syntaktycznym: a) znaczenie form gramatycznych; b) fleksja odmiennych części mowy.

Nauka o zdaniu: Budowa i znaczenie zdania pojedynczego i jego części oraz zdania złożonego dwu- i wieloczłonowego.

Rok II (80 godzin).

Krótki zarys dialektologii polskiej ze szczególnym uwzględnieniem gwar śląskich.

Podstawowe wiadomości z językoznawstwa ogólnego.

Zarys stylistyki.

Rok III (24 godzin).

Zarys stylistyki (dokończenie).

Zarys wersyfikacji polskiej.

Rzut oka na całość (ew. szczegółowe zagadnienie do pogłębienia).

LITERATURA POLSKA.

Zarys literatury polskiej XIX i XX wieku.

Cel:

1. Pogłębianie wiadomości o rozwoju literatury polskiej od Mickiewicza po czasy współczesne, ze szczególnym uwzględnieniem dzieł pisarzy objętych programem szkoły powszechnej.
2. Ujmowanie dzieł literatury jako wyrazu życia i ducha narodu.
3. Wyrabianie zdolności krytycznego czytania dzieł literackich.
4. Zaprawienie do umiejętnego korzystania z rozpraw i dzieł naukowych o literaturze, z krytyk literackich i czasopism.
5. Technika pięknego czytania poezji i literackiego ujmowania zagadnień z dziejów kultury polskiej.

Rok I (30 godz. wykładów, 10 godz. ćwiczeń).

Treść: „Jeszcze Polska nie zginęła“. Oświecenie a romantyzm. Mickiewicz. Słowacki. Krasiński. Fredro. Pozytywizm. Asnyk. Konopnicka. Sienkiewicz. Prus. Orzeszkowa.

Wskazówki bibliograficzne: Opracowania obejmujące całość zagadnień: G. Korbut, Wstęp do literatury polskiej. Warszawa 1924. A. Brückner, Dzieje Narodowej Literatury Polskiej. Warszawa 1924. — Br. Chlebowski, Literatura polska porozbiorowa. Lwów 1935. — Dzieje literatury pięknej w Polsce. Encyklopedia Polska A. U., t. XXI—XXII. — M. Szyjkowski, Dzieje komedii polskiej w zarysie. Kraków 1921. — K. Wojciechowski, Historia powieści w Polsce. Lwów 1925. — Od Kochanowskiego do Staffa. Antologia liryki polskiej, ułożył W. Borowy. L. 1930. — St. Adamczewski, Sympozion. Wybór prozaików polskich XIX i XX w. W-wa 1926. — Z. Łempicki, Renesans, oświecenie, romantyzm. W-wa 1923. — W. Feldman, Współczesna literatura polska. Okresem 1919—1930 uzupełnił Stefan Kołaczkowski. K. 1930. — M. Szyjkowski, Współczesna literatura polska z wypisami. 1863—1923. P. 1923. — St. Lam, Polska literatura współczesna. P. 1924. A. Drogoszewski, Pozytywizm polski. L. 1934. — K. Wóycicki, Walka na Parnasie i o Parnas. W-wa 1928. — I. Chrzanowski, Nasz hymn narodowy. L. 1922. — A. Mickiewicz, Ballady i romanse (wybór), Dziady, cz. II, IV, Sonety Krymskie (wybór), Konrad Wallenrod, Dziady, cz. III., Pan Tadeusz. Teksty według Biblioteki Narodowej Nr. 6, 11, 66, 72, 20, 83. — J. Kallenbach, A. Mickiewicz, 2 t. L. 1926. — J. Kleiner, Mickiewicz, t. I. 1934. — J. Słowacki, Kordian, Anelli, Ojciec Zadumionych. Balladyna, Lilla Weneda. Beniowski. Teksty: Bibl. Narodowa Nr. 2, 7, 49, 51, 16, 13. — J. Kleiner, J. Słowacki, Dzieje twórczości, 4 t. W. 1919—1927. — I. Matuszewski, Słowacki i nowa sztuka. W. 1911. — Z. Krasiński, Nieboska Komedia, Irydion, Przedświt. Teksty: Bibl. Narod. Nr. 24, 42, 18. — T. Pini, Krasiński. Życie i twórczość P. 1928. — Aleksander Fredro, Zemsta, Śluby panieńskie. Teksty: Bibl. Nar. 32, 22. — T. Żeleński (Boy), Obrachunki Fredrowskie. W-wa 1934. — Adam Asnyk, Wybór poezyj. Bibl. Nar. Nr. 67. — J. Tretiak, A. Asnyk jako wyraz swojej epoki. K. 1922. — M. Konopnicka, Wybór poezyj. — J. Dickstein Wieleżyńska, Konopnicka. Warszawa 1927. — Henryk Sienkiewicz, Wybór nowel, Trylogia, W pustyni i w puszczy. — K. Wojciechowski, H. Sienkiewicz. L. 1924. — K. Czachowski, H. Sienkiewicz. Obraz twórczości. W-wa 1931. — Bolesław Prus, Placówka, Lalka. — K. Wojciechowski, B. Prus. L. 1931. — Z. Szweykowski, „Lalka“ B. Prusa. W-wa 1927. — Eliza Orzeszkowa, Nad Niemnem, — A. Drogoszewski, Eliza Orzeszkowa. W-wa 1933. Rok II (30 godz. wykładów, 10 godz. ćwiczeń).

Treść: Młoda Polska. Wyspiański. Żeromski. Reymont. Weysenhoff. Tetmajer, Kasprowicz. Staff. Sieroszewski.

Wskazówki bibliograficzne: Opracowania obejmujące całość zagadnień: St. Brzozowski, Legenda młodej Polski. L. 1910. — Boy-Żeleński, Znasz-li ten kraj? W-wa 1932. — K. Czachowski, Obraz współczesnej literatury polskiej, t. I, II. L. 1934. — J. Lorentowicz, Młoda Polska, 3 t. W-wa 1908-13. — Z. Dębicki, Portrety, 2 t. W-wa 1927-8. — W. Borowy, Dziś i wczoraj. W-wa 1934. — Stanisław Wyspiański, Warszawianka, Wesele. Wielka Biblioteka Nr. 38, 3. — Ste-

fan Kołaczkowski, St. Wyspiański. P. 1923. — Tadeusz Makowiecki, Poeta-malarz. W-wa 1935. — Stefan Żeromski, Syzyfowe prace, Ludzie bezdomni, Uciekła mi przepióreczka, Przedwiośnie. Wielka Biblioteka Nr. 142, 143. — S. Adamczewski, Serce nienasycone. P. 1929. — J. Ujejski, Ostatni Wajdelota. W. 1927. — Wł. St. Reymont, Chłopi. — Z. Falcowski, Wł. Reymont. P. 1929. — J. Weyssenhoff, Soból i panna. — M. Piszczkowski, J. Weyssenhoff, poeta przyrody. L. 1930. — K. Tetmajer, Wybór poezyj. Na skalnym Podhalu (wybór). — Jerzy Żuławski, Legenda Tatr w „Szkicach literackich“. 1913. — Jan Kasprówic, Wybór poezyj. Biblioteka Narodowa Nr. 120. — St. Kołaczkowski, Twórczość J. Kasprówicza. K. 1924. — Leopold Staff, Wybór poezyj. — Zygmunt L. Zaleski, Postawa twórcza L. Staffa. „Dzieło i twórca“. W-wa 1913. — Wacław Sieroszewski, Rysztan, Zamorski diabeł, Ze świata. — J. Kaden-Bandrowski, Za stołem i na rynku. L. 1932. Rok III (5 godz. wykładów, 10 godz. ćwiczeń).

Treść: Literatura współczesna. W. Berent. K. H. Rostworowski. J. Piłsudski. Prace samodzielne słuchaczy na temat „Szkoła w literaturze polskiej“.

Wskazówki bibliograficzne: Opracowania obejmujące całość zagadnień: K. Czachowski, Obraz współczesnej literatury polskiej, t. III. W-wa 1936. — Adam Galiński, Poezja Polski Odrodzonej. Ł. 1931. — Leon Pomirowski, Nowa Literatura w Nowej Polsce. W-wa 1933. — Rocznik Literacki za 1932, 1933, 1934, 1935 r. — Wacław Berent, Żywe kamienie, Nurt. — Karol Hubert Rostworowski, Judasz z Kariotu. Niespodzianka. — Józef Piłsudski, Pisma Wybrane. Wyboru dokonał i wstępem opatrzył K. Kosiński.

HISTORIA.

Zakres i cel przedmiotu:

1. Pogłębienie znajomości historii Polski w zakresie dziejów politycznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych z uwzględnieniem dziejów i znaczenia Śląska.
2. Ogólne zaznajomienie się z najważniejszymi wydarzeniami z dziejów Europy, stanowiącymi powszechno-dziejowe tło historii polskiej.
3. Zapoznanie z literaturą przedmiotu. Znajomość najważniejszych pozycji naszej historiografii. Lektura i sprawozdania z wybranych dzieł historycznych.
4. Referowanie i opracowywanie zagadnień historycznych na podstawie literatury (tematy do obowiązkowego przerobienia dla wszystkich słuchaczy).

Wprowadzenie w znajomość podstawowych pojęć z zakresu metody i heurystyki historycznej. Próby samodzielnego opracowywania tematów z zakresu historii lokalnej i regionalnej. Czytanie prac słuchaczy na tematy wyznaczone i samodzielnie obrane (z krytyką i dyskusją).

Określone w ten sposób cele pracy będą realizowane stopniowo w ciągu całego trzylecia. Nauka historii odbywać się będzie na kursie I i II w godzinach wykładowych i w godzinach ćwiczeń, na kursie III tylko w formie ćwiczeń. Godziny ćwiczeń na kursie I i II przeznaczone będą częściowo na repertoria (z historii polskiej i z hist. powszechnej) a częściowo na ćwiczenia ułożone tak, aby doprowadzić słuchaczy od lektury i pracy sprawozdawczej do pracy coraz więcej samodzielnej.

Rok I. — Wykład:

Najważniejsze zagadnienia z dziejów Polski z uwzględnieniem historii powszechnej. — Od początków historii polskiej do połowy XVII w.

Ćwiczenia:

- a) Repetitoria.
- b) Przerabianie i uzupełnianie materiału wykładowego, nie uwzględnionego na godzinach wykładowych (wedł. wskazanych podręczników).
- c) Wprowadzanie w literaturę przedmiotu, sprawozdania z lektur obowiązkowych.

Rok II — Wykład:

1. Najważniejsze zagadnienia z dziejów Polski z uwzględnieniem historii powszechnej od połowy XVII w. do połowy XIX w.
2. Dzieje Śląska.

Ćwiczenia:

- a) Repetitoria.
- b) Przerabianie i uzupełnianie materiału wykładowego, nie uwzględnionego na godzinach wykładowych.
- c) Sprawozdania z lektur wyznaczonych dla wszystkich słuchaczy i dowolnie wybranych.
- d) Referaty sprawozdawcze na podstawie literatury historycznej (opracowywanie zagadnień).

Rok III — Ćwiczenia:

- a) Referaty i prace sprawozdawcze z zakresu historii najnowszej (po r. 1848).
- b) Opracowywanie zagadnień historycznych na podstawie literatury.
- c) Metodyka i heurystyka historyczna.
- d) Czytanie prac słuchaczy samodzielnie wykonanych, ewent. prac źródłowych.

Lektura obowiązkowa.

A) Dzieła podstawowe dla ćwiczeń i repertoriów w ciągu trzechletniego studium historii:

Grodecki, Zacharowski, Dąbrowski: Dzieje Polski średniowiecznej (t. 2).
Konopczyński: Dzieje Polski nowożytnej (t. 2).

Polska, jej dzieje i kultura (Trzaska, Ewert i Michalski — t. 3).

Kutrzeba: Historia ustroju Polski (t. 4).

Handelsmann: Historyka.

B) Rok I:

Smolka: Mieszko Stary i jego wiek.

Grodecki, Lepszy, Feldmann: Kraków i ziemia krakowska.

Kultura Staropolska (Akad. Um. 1930, t. 2).

Papée: Jan Olbracht.

Rok II:

Kubala: Szkice historyczne (t. 2).

Askenazy: Dwa stulecia (t. 2).

Askenazy: Ks. Józef Poniatowski.

Rok III:

Lektura historyczna: Wybór dzieł zależeć będzie od rozwoju zainteresowań i wyboru tematów pracy przez słuchaczy.

GEOGRAFIA.

Cel: Pogłębienie znajomości fizjologicznych warunków ziem Polski i ich antropogeograficznych konsekwencji. — Dążenie do zrozumienia zjawisk geograficznych zwłaszcza w zakresie życia ludzkiego w poszczególnych częściach świata ze szczególnym uwzględnieniem Europy. — Zdanie sobie sprawy przez słuchaczy z aktualnych zagadnień geografii gospodarczej i politycznej świata.

Rok I:

- a) Geografia Polski ze szczególnym uwzględnieniem geografii Śląska,
- b) ćwiczenia kartograficzne,
- d) wycieczki geograficzne po ziemi Śląskiej i Krakowskiej; wprowadzenie w metodykę wycieczek.

Większa wakacyjna wędrówka po Wschodnich Kresach.

Rok II:

- a) Geografia krajów sąsiadujących z Polską jako przykład opracowania geografii Europy.
- b) Geografia Imperium Brytyjskiego lub Stanów Zjednoczonych, jako przykład opracowania geografii krajów pozaeuropejskich,
- c) ćwiczenia statystyczno-geograficzne,
- d) wycieczki geograficzne po krainach sąsiadujących z ziemią Śląską. Większa wycieczka wakacyjna w tereny Polski, ważne gospodarczo (Karpaty).

Rok III:

- a) Geografia gospodarcza i polityczna kuli ziemskiej na przykładach aktualnych zagadnień z tego działu.

Wprowadzenie udziału pracy słuchaczy przez zestawienie wyników samodzielnych badań z zakresu geografii gospodarczej i kulturalnej Polski (tematy np.: rola węgla polskiego w gospodarce Europy, ropa polska na rynkach europejskich, zagadnienia analfabetyzmu a rozmnieszczenie wyznań i narodowości itp.).

- b) Dydaktyka geografii ze szczególną analizą treści programu w zakresie szkoły powszechnej;
- c) ćwiczenia geograficzno-dydaktyczne;
- d) wycieczki geograficzno-dydaktyczne w tereny pracy zawodowej słuchaczy.

W pracy w Instytucie kładzie się nacisk na usprawnienie słuchaczy w zakresie posługiwania się:

- a) mapami wszelkiego typu,
- b) pomocami naukowymi,
- c) lekturą geograficzną

oraz ułatwienie nauczycielstwu zapoznania się z najnowszymi wynikami prac w zakresie metodyki i dydaktyki geografii.

Lektura geograficzna:

Lencewicz St.: Geografia Polski — W. Pow. Geogr. Ewert i Trzaska. Warszawa 1936.

Pawłowski St.: Geografia Polski. Lwów 1917.

Smoleński J.: Krajobraz Polski. Warszawa 1912.

Wydawnictwo „Cuda Polski“. Wegner, Poznań.

Wydawnictwa Instytutu Śląskiego. Katowice.

Wydawnictwa Instytutu Bałtyckiego. Toruń.

Biblioteczka Geograficzna Księgarni „Orbis“. Kraków.

Czasopismo Geograficzne, organ Zrzeszenia Polskich Nauczycieli Geografii. Lwów-Poznań (wychodzi od 1923 r.).

GEOLOGIA Z GEOGRAFIA FIZYCZNĄ.

Celem kursu geologii z geografją fizyczną jest stworzenie niezbędnych podstaw dla zrozumienia warunków życia człowieka na kuli ziemskiej.

W pierwszym roku kładzie się nacisk na zagadnienia geologiczne, dlatego, że one decydują o obliczu naszej ziemi.

Słuchacze zapoznają się z typowymi skałami ziemi Polski, oraz z jej strukturą geologiczną w zakresie, który umożliwi zrozumienie rzeźby poszczególnych krain.

Szereg wycieczek zilustruje praktycznie omawiane kwestie a zarazem wprowadzi słuchaczy w metodykę prowadzenia wycieczek.

W drugim roku wykładów zostaną omówione zagadnienia geografii fizycznej i geologii Europy. Specjalny nacisk zostanie położony na bogactwa naturalne jako czynniki decydujące o strukturze gospodarczej krajów.

Rok trzeci zostanie poświęcony zagadnieniom z geografii fizycznej i geografii globu ziemskiego w zakresie umożliwiającym słuchaczom zrozumienie zjawisk rozgrywających się na kuli ziemskiej.

Specjalny nacisk zostanie położony na rozmieszczenie bogactw naturalnych, gdyż one decydują o polityce świata.

W trzecim roku przewiduje program opracowanie niektórych zagadnień przez słuchaczy.

Słuchacze przeprowadzą ponadto kilka wycieczek dla opanowania metodyki prowadzenia wycieczek szkolnych.

Rok I:

1. Zarys budowy geologicznej Polski ze szczególnym uwzględnieniem Śląska.
2. Ćwiczenia w poznawaniu skał.
3. Wycieczki po ziemi śląskiej i krakowskiej dla zapoznania się z działaniem różnych czynników na skorupę ziemską.
4. Większa wycieczka wakacyjna na Kresy Wschodnie.
Ilość godzin wykładów i ćwiczeń 60.

Rok II:

1. Zarys geologii i geografii fizycznej Europy z szczególnym uwzględnieniem sąsiadów Polski.
2. Ćwiczenia morfologiczne i klimatyczne na mapkach atlasu Romera oraz mapach topograficznych.
3. Wycieczki geograficzne dla pogłębienia wiadomości wyniesionych z kursu pierwszego.
4. Wycieczka wakacyjna w Karpaty i Tatry.
Ilość godzin wykładów i ćwiczeń 60.

Rok III:

1. Zarys geografii fizycznej kuli ziemskiej z pominięciem Europy.
2. Wybrane zagadnienia z geografii bogactw mineralnych.
3. Ćwiczenia w czytaniu map klimatycznych i wykonywaniu wykresów.
4. Wycieczki prowadzone przez słuchaczy dla opanowania metodyki prowadzenia wycieczek.
Ilość godzin wykładów i ćwiczeń 24.

ZOOLOGIA.

Rok I (30 godz. wykładu i 30 godz. ćwiczeń).

W pierwszym roku materiał obejmuje zoologię ogólną, z wyłączeniem działów omawianych w kursie biologii wychowawczej. Kolejno przerabiane są: nauka o komórce i tkankach, organogeneza, anatomia i fizjologia człowieka. Prowadzone równolegle ćwiczenia zapoznają słuchaczy praktycznie z materiałem.

Rok II (30 godz. wykładów i 30 godz. ćwiczeń).

Dalszy ciąg zoologii ogólnej: rozwój zarodkowy, ekologia, ewolucja i zoogeografia. Zoologia systematyczna: zwierzęta bezkręgowce, ze szczególnym uwzględnieniem typów omawianych w szkole powsz.

Rok III (24 godz.).

Zoologia systematyczna: kręgowce. Samodzielna praca studentów obejmująca referaty i pracę w terenie, także na podstawie materiałów i obserwacji, zebranych w czasie wakacji. Prace odnoszą się głównie do dokładnego opracowania biologii gatunków, omawianych w szkole powszechnej i zagadnień tamże poruszanych: nauka o środowisku, wędrówki zwierząt i przeloty ptaków, szkodniki i zwierzęta pożyteczne, pasożyty, ochrona przyrody.

Na roku II i III przewidziane są wycieczki naukowe i dydaktyczne.

Lektura: podręczniki zoologii (Domaniewski, Simm, Hertwig) i szereg książek autorów polskich i obcych, zależnie od opracowywanego przez danego studenta zagadnienia.

BOTANIKA.

Rok I studium (30 godz. wykładu i 30 godz. ćwiczeń).

Anatomia i fizjologia roślin naczyniowych, przeprowadzona przy pomocy ćwiczeń mikroskopijnych i doświadczeń laboratoryjnych. Zasadnicze przemiany chemiczne, zachodzące w roślinie. W trymestrze wiosennym oznaczanie roślin, obserwacje terenowe zbiorowisk roślinnych na wycieczkach.

Rok II studium (30 godz. wykładów i 30 godz. ćwiczeń).

Systematyka prowadzona przy pomocy ćwiczeń mikroskopowych: bakterie, glony, grzyby, porosty, mszaki, paprotniki. Rozwój świata roślinnego po przez epoki geologiczne. Rośliny nago- i okrytozalążkowe. Budowa zalążka. — Systematyka roślin kwiatowych, oznaczone obserwacje zbiorowisk.

Rok III studium (24 godzin ćwiczeń).

Ekologia i geografia roślin. Krainy roślinne Polski i strefy roślinne na kuli ziemskiej. Samodzielne prace słuchaczy w terenie.

FIZYKA.

Celem wykładu jest pogłębienie pojęć fizycznych, rozpatrzenie ich szczegółowe z naukowo poprawnego punktu widzenia oraz wyjaśnienie zadań fizyki i sposobów, jakimi osiąga ich spełnienie.

W wykładach są uwzględniane niektóre nowe odkrycia fizyki, z dziedziny promieniotwórczości i promieni Roentgena oraz próby

syntetycznego ujęcia niektórych działów fizyki, jak nauki o widmach optycznych.

Program ramowy wykładów obejmuje:

Rok I: Dynamika punktu. Zarys teorii sprężystości. Własności cieczy i gazów. Nauka o cieple. Nauka o promieniowaniu. Zarys nauki o ciałach promieniotwórczych.

Rok II: Nauka o elektryczności i magnetyzmie. Promienie Roentgena.

Rok III: Nauka o widmach optycznych i budowie atomów.

ĆWICZENIA Z FIZYKI.

Zadania:

1. Stworzenia podstawy doświadczalnej dla wykładów teoretycznych.
2. Wdrażanie do metody badawczej, właściwej fizyce.
3. Wyrabianie sprawności techniczno-laboratoryjnej.

Obok ćwiczeń, stosuje się demonstracje i pokazy, dla wskazania na inne metody pomiarów.

Teoretyczne omówienie, przygotowujące ćwiczenie, ogranicza się do minimum.

Po ćwiczeniach w zasadzie ilościowych (poziom od gimnazjum mat.-przyr. wzwyż) następuje w miarę możliwości omawianie i ilustrowanie sposobów laboratoryjnego ujmowania danych zagadnień na terenie szkoły powszechnej, jak również omawianie sposobów, radzenia sobie w warunkach mało korzystnych.

Program ogólny ćwiczeń obejmuje:

Rok I:

Ćwiczenia z zakresu mechaniki, ciepła i optyki.

Rok II:

Ćwiczenia z zakresu nauki o elektryczności.

Rok III:

Samodzielne badania, przeprowadzane przez kursistów, na tematy stosunkowo łatwe i nie wymagające specjalnych aparatur z tym, że kursисти składałby mieli pisemne elaboraty z przeprowadzonych prac, po czym referowaliby je wobec kolegów, demonstrując przeprowadzone badania i ich wyniki, w końcu następowałaby dyskusja.

CHEMIA.

Cele:

1. Zapoznanie słuchaczy z głównymi zagadnieniami chemii nieorganicznej i fizykalnej.
2. Przepracowanie zasadniczych ćwiczeń z zakresu chemii nieorganicznej i fizykalnej.

3. WYROBIENIA U SŁUCHACZY TECHNIKI EKSPERYMENTALNEJ.
4. NAWIĄZANIE DO WYBRANYCH ZAGADNIEŃ Z DYDAKTYKI CHEMII.

Materiał naukowy I roku (40 godzin).

Wybrane zagadnienia z chemii nieorganicznej i fizykalnej: Zjawiska chemiczne i fizyczne. Czynności chemiczne. Tlen. Wodór, woda, połączenia i mieszaniny. Prawo zachowania masy. Wyjaśnienie stałości składu chemicznego. Teoria atomistyczna. Chlor, chlorowódz i kwas solny. Skład chemiczny chlorowodoru. Prawo Gay Lussaca. Hipoteza Avogadry. Zasady oznaczania ciężaru cząstkowego i atomowego. O cząsteczkach, atomach i o ich ciężarze bezwzględnym. Oznaczenie ciężaru drobinowego z obniżenia punktu zamarzania i podwyższenia punktu wrzenia. Brom, bromowódz, jod, jodowódz. Dysocjacja. Fluor, fluorowódz. Związki tlenowe chlorowców. Pogląd ogólny na chlorowce. Dysocjacja elektrolityczna (teoria o jonach). Siarka. Punkt przejścia. Stany: trwałe, pozornie trwałe i nietrwałe. Reguła faz Gibbsa. Siarkowódz i jego zastosowanie w analizie. Związki tlenowe siarki. Teoria wartościowości. Wartościowość pierwiastków. Wartościowość jonów. Zastosowanie tiosiarczanu w „analizie miareczkowej“. Jodometria. Selen i telur. Przegląd tlenowców. Termochemia: a) O powinowactwie chemicznym; b) O przesunięciu równowagi; c) Opory bierne. Azot. Połączenie azotu z wodorem. Amoniak. Kataliza. Przemysł azotowy. Związki tlenowe azotu. Fosfor i jego związki. Kwasy fosforu. Arsen, antymon i bizmut. Przegląd grupy azotowców. Węgiel i jego związki. Krzem. Kolloidy. Adsorbcja. German. Cyna. Ołów. Przegląd grupy węglowców. Przegląd grupy gazów szlachetnych. Sposoby oznaczania ciężaru atomowego. Okresowy układ pierwiastków. Sód i potas. Przegląd grupy potasowców. Sole amonu. O roztworach soli. Acydymetria i alkalimetria. Teoria wskaźników. Miedź, srebro i złoto. Beryl i magnez. Przegląd grupy wapniowców. Analiza widmowa. Pierwiastki promieniotwórcze. Izotopy. Pojęcie pierwiastka chemicznego. Budowa atomu. Cynk, kadm i rtęć. Przegląd II grupy pierwiastków układu okresowego. Podstawowe pojęcia z elektrochemii. Bor, glin. Przegląd grupy III. pierwiastków układu okresowego. Metale ziem rzadkich. Chrom, molibden. Wolfram, uran. Przegląd grupy IV pierwiastków układu okresowego. Mangan, żelazo, kobalt i nikiel. Grupa platynowców. Stan metaliczny i związki metali między sobą. Związki amoniakalne metali. Pojęcie wartościowości według „Wernera“.

Materiał naukowy II roku (40 godzin).

Wybrane zagadnienia z chemii organicznej. Wstęp. Analiza związków organicznych. Oznaczanie ciężaru cząstkowego. Metody badań związków organicznych. Teoria budowy; pojęcie izomerii.

Związki nasycone. Węglowodory szeregu metanu. Gaz ziemny. Ropa naftowa. Wosk ziemny. Asfalt. Sucha destylacja. Pochodne chlorowcowe węglowodorów. Alkohole. Etery. Aldehydy i ketony. Kwasy. Estry. Alkoholokwasy. Węglowodany. Związki z siarką (merkaptany, tioetery, tioaldehydy, tioketony, tiokwasy). Związki z azotem. Związki z fosforem i arsenem (wzmianka). Związki metaloorganiczne.

Związki nienasycone. Hipoteza o wiązaniach wielokrotnych. Węglowodory nienasycone. Pochodne chlorowcowe węglowodorów nienasyconych. Alkohole, aldehydy i ketony nienasycone (wzmianka). Kwasy nienasycone.

Związki pierścieniowe. Podział związków pierścieniowych. Teoria napięć. Związki aromatyczne. Związki wielometylowe. Związki heterocykliczne. Barwniki. Alkaloidy.

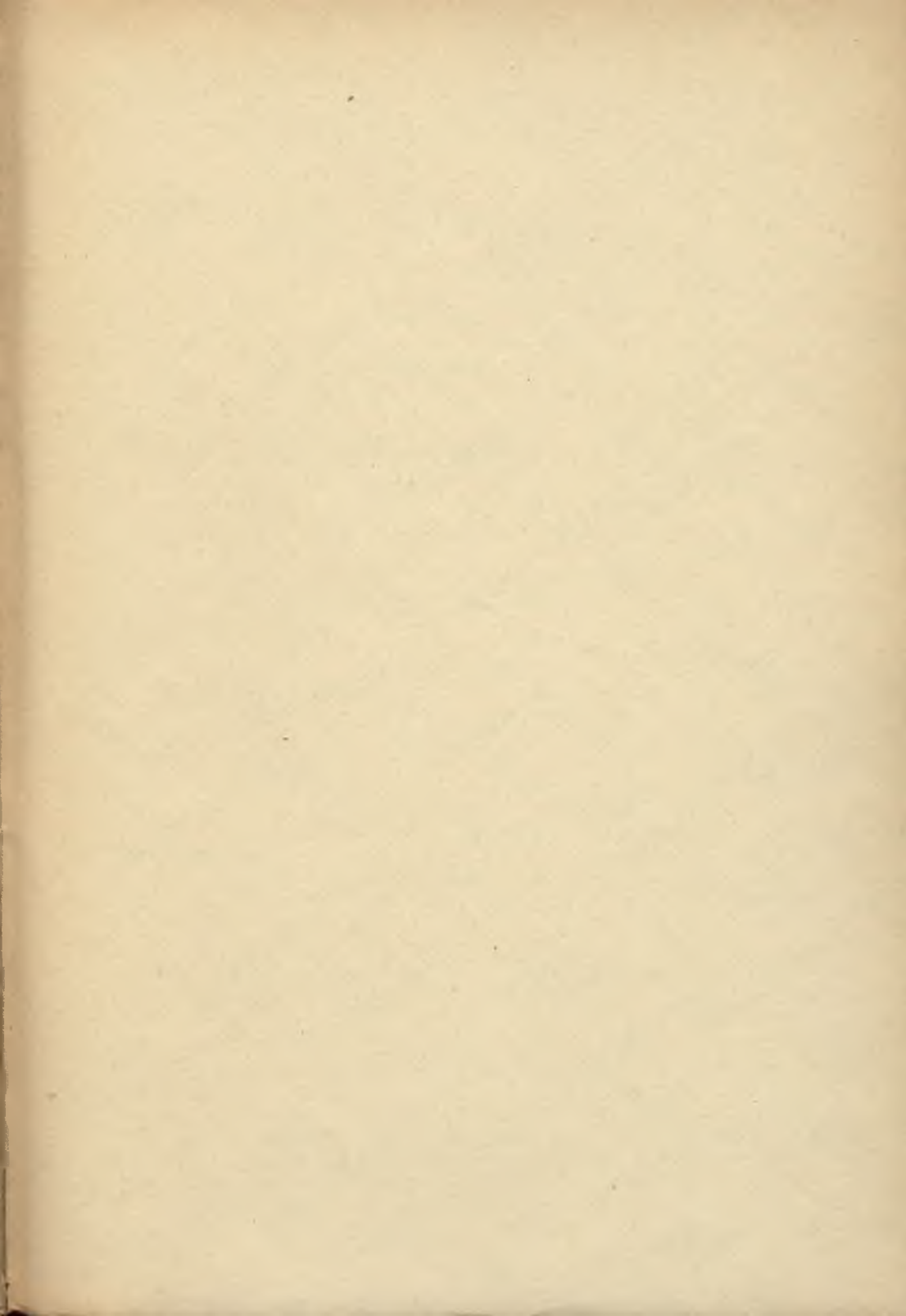
III rok (20 godzin).

Wybrane zagadnienia z technologii nieorganicznej i organicznej. Kwas siarkowy, kwas azotowy. Fabrykacja sody. Szkło. Hutnictwo żelaza. Ropa naftowa. Tłuszcze. Przemysł fermentacyjny. Sucha destylacja drewna i węgla. Produkty suchej destylacji. Fabrykacja cukru. Barwniki. Poza tym wybrane zagadnienia z dydaktyki chemii.

174 17
Pracownia Śląska

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000764775

II 54296/1

Pracownia Śląska